

Таким чином, у результаті проведених досліджень з'ясовано, що запропоновані схеми використання селеновмісного препарату мають неоднаковий ефект. Підвищення плодючості на 27 % спостерігалось у самок норок групи Д₁, яким перед проведенням сезону парування додатково вводився селеновмісний препарат «Е-селен» у розрахунку 0,04 мг/1 кг живої маси. По групі самок Д₂, яким препарат вводився в розрахунку 0,02 мг/1кг, відмічено зниження кількості отриманого потомства порівняно з самками контрольної групи на 37,6 %. Отримані дані дають змогу зробити висновок, що зменшення дози препарату на 0,02 мг/кг живої маси має негативний вплив на реалізацію репродуктивної функції самок норок.

УДК 636.22/28.082.4

ВІДТВОРНА ЗДАТНІСТЬ КОРІВ У ПРОЦЕСІ ЗРОСТАННЯ ЇХ ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗА НАДОЄМ

О. Ф. Гончар, Ю. М. Сотніченко
Черкаська дослідна станція біоресурсів Інституту
розведення і генетики тварин НААН

Селекційно-племінна робота з українською чорно-рябою та червоно-рябою молочними породами по типу відкритої популяції позитивно впливає на рівень надоїв у корів при деякому зниженні вмісту жиру в молоці, що в окремих господарствах зумовлене племінною цінністю плідників. Використання генофонду найбільш високопродуктивних порід, у тому числі і голштинської, сприяє зменшенню непродуктивних витрат кормів і поліпшенню оплати корму.

Однак, у багатьох господарствах через незадовільні середовищні фактори бажаного ефекту від використання високоцінного зарубіжного генофонду не спостерігають, а з насиченням частки спадковості голштинів у тварин знижується резистентність організму, плодючість, різко скорочується тривалість продуктивного використання.

Особливо гостро постає питання відтворення племінної худоби. Низький вихід телят та швидкі темпи зміни поколінь ускладнюють сам процес ведення селекційно-племінної роботи з молочними породами, майже нанівець зводиться основне призначення племінних заводів – реалізація племінного молодняка. Важливою проблемою подальшого розвитку тваринництва стає організація якісного відтворення маточного поголів'я та підвищення плодючості самок

Мета роботи – вивчити особливості впливу генотипових та паратипових факторів на відтворну здатність корів молочних порід у процесі формування високопродуктивного заводського стада за типом відкритої популяції.

Комплексна оцінка тварин за показниками господарськи корисних ознак та відтворною здатністю проводилась в селекційних стадах з розведення українських червоно- та чорно-рябої молочної і голштинської порід таких господарств: ВАТ НВО «Прогрес», ПЗ ВАТ ДГ «Золотоніське», ПЗ ПСП «РВД-Агро» на поголів'ї 811 корів.

У процесі виконання роботи були застосовані гібридологічний, генеалогічний, популяційний, генетико-математичний методи та інші класичні методи досліджень. Статистична обробка результатів наукових досліджень буде проводитись за допомогою розроблених програм на ПЕОМ, за алгоритмами Н. А. Плохинського.

У досліджуваного поголів'я корів української чорно-рябої та червоно-рябої молочних порід тривалість сервіс-періоду і міжотельного періоду дещо подовжені. При подовженому міжотельному (406–417 дн.) та сервіс-періодах (121–132 дн.) тварини мають нормальну тривалість сухостійного періоду 65–69 дн.. Найбільшу тривалість сервіс-періоду мали тварини, отримані від плідників зарубіжної селекції. Серед корів української червоно-рябої молочної породи сервіс-період був довший на 14 дн., а сухостійний – на 8 дн., хоч і не перевищував оптимально допустимого значення (60–70 дн.) для високопродуктивних тварин ($P > 0,95$).

Аналогічні результати було отримано і серед корів української чорно-рябої молочної породи: корови, отримані від голштинських плідників, мали тривалість сервіс-періоду 143 дні, сухостійний період – 73 дн., міжотельний період – 428 дн. ($P > 0,95$). У дочок плідників української чорно-рябої молочної породи ці показники становили відповідно – 121, 65, 406 дн. ($P > 0,95$). Тобто, з підвищенням частки спадковості за голштинською породою спостерігалось зниження відтворних показників корів, у них проявляється закономірність при якій із зростанням молочної продуктивності відтворні ознаки мають тенденцію до зниження.

Зміна молочної продуктивності корів залежно від тривалості сервіс-періоду відбувалася практично однаково, не залежно від породної належності.

Найменшу продуктивність мали тварини при тривалості сервіс-періоду 236 днів і більше: надій дочок плідників вітчизняної селекції становив 4201 кг, дочок плідників зарубіжної селекції – 4311 кг. Найвищі надії вони мали при тривалості сервіс-періоду 64–106 дн. – відповідно 6658 кг та 6488 кг. Тривалість сервіс-періоду в межах 64–106 дн. була оптимальною для отримання високої продуктивності від тварин в досліджуваних стадах. Корови, сервіс-період яких тривав 236 дн. і більше, мали найнижчу продуктивність. Це пояснюється тим, що розтягнутий сервіс-період сприяє подовженню міжотельного і, як правило, сухостійного періодів. Тварини не витримують безперервної лактації, що триває більше бажаних 305 днів і самозапускаються за 3–4 міс до отелення.

Для планування селекційної роботи, велике значення в племінному тваринництві має встановлення кореляційного взаємозв'язку між основними елементами репродуктивного циклу і надоем за 305 днів лактації.

Розрахунок взаємозв'язку молочної продуктивності і відтворної здатності корів показує, що між тривалістю сервіс-періоду, міжотельного періоду і надоем, як в української чорно-рябої так і в червоно-рябої молочних порід за всіма лактаціями є позитивна кореляція. Між надоем і сервіс-періодом найбільш вірогідне її значення за першу, четверту ($P > 0,99$) і третю ($P > 0,999$) лактації у корів української чорно-рябої породи і за третю-четверту ($P > 0,999$) у корів української червоно-рябої породи. Між надоем і міжотельним періодом в корів української чорно-рябої молочної породи найбільш вірогідне значення кореляції за першу, третю ($P > 0,999$) і четверту ($P > 0,95$) лактації, у корів української червоно-рябої молочної породи – за першу, четверту ($P > 0,99$) і третю ($P > 0,999$) лактації.

Між коефіцієнтами відтворної здатності і надоями молока за всіма лактаціями кореляція негативна. Найбільш вірогідні її значення в корів української чорно-рябої молочної породи за першу, третю ($P > 0,999$) і другу, четверту ($P > 0,95$) лактації, у корів української червоно-рябої молочної породи – за першу, четверту ($P > 0,95$) і третю ($P > 0,999$) лактації. Це свідчить про те, що з підвищенням надою відтворна здатність має тенденцію до зниження.

У тварин обох порід в досліджуваних господарствах відмічається тенденція збільшення індексу осіменіння корів з вищим надоем. У корів українських чорно-рябої ($P > 0,99$) і червоно-рябої молочних порід при збільшенні надою від 3000 кг до 6000 кг індекс осіменіння збільшується на 0,9. Водночас у корів із молочною продуктивністю понад 6000 кг виявлено тенденцію меншої кількості осіменінь на одне запліднення (2,5, 2,0).

Отже, ведення селекційно-племінної роботи з українською червоно-рябою та чорно-рябою молочними породами в напрямку нарощування їх генетичного потенціалу за надоем, використання плідників зарубіжної селекції сприяє подовженню тривалості сервіс-періоду на 14–22 дн. ($P > 0,95$). Значення його в межах 64–106 днів є оптимальним для отримання молочної продуктивності на рівні 5376–6658 кг молока за лактацію ($P > 0,99$).

Позитивна кореляція між тривалістю сервіс-періоду, міжотельного періоду і надоем як в української чорно-рябої, так і в червоно-рябої молочних порід за всіма лактаціями вказує на те, що збільшення надою за рахунок подовження лактації є екстенсивним і досить нерентабельним шляхом підвищення виходу продукції. За допомогою індивідуальної оцінки корів з різною результативністю осіменінь виявлено, що значна мінливість кратності осіменіння пов'язана з рівнем молочної продуктивності. Із збільшенням сервіс-періоду збільшується тривалість лактації, міжотельного періоду і надою корів.

Вивчення взаємозв'язку між показниками відтворної здатності і продуктивності корів, виявлення найбільш вдалих поєднань високої молочної продуктивності та відтворної здатності свідчать, що при селекції вони повинні розглядатися як взаємозалежні.